

PRVNÍ ŠACHOVÝ ZÁPAS MEZI ZAMĚSTNANCI ÚSTAVU MATEMATIKY FSI VUT A STUDENTY MATEMATICKÉHO INŽENÝRSTVÍ

ALICE HAVLÍČKOVÁ A MIROSLAV KUREŠ

ABSTRAKT. Článek se vrací k historicky prvnímu šachovému zápasu mezi zaměstnanci Ústavu matematiky Fakulty strojího inženýrství Vysokého učení technického v Brně a studenty Matematického inženýrství na téže fakultě, který proběhl 20. prosince 2010.

1. PRAVIDLA ZÁPASU

Dne 20. prosince 2010 proti sobě nastoupily dva osmičlenné týmy, tým studentů a tým zaměstnanců. Zahájení zápasu bylo určeno na 9 hodin do seminární místnosti Ústavu matematiky, sraz všech účastníků zde byl již v 8:50. Zápas byl dvoukolový, na každou partii bylo určeno maximálně 120 minut (tzn. 2×60 minut). V prvním kole nastoupil hráč č. 1 týmu zaměstnanců proti hráči č. 1 týmu studentů, hráč č. 2 týmu zaměstnanců proti hráči č. 2 týmu studentů, atd. Barva kamenů na 1. šachovnici se losovala, na dalších šachovnicích se barvy kamenů hráčů téhož týmu střídaly. Losováním bylo rozhodnuto, že studenti začínali na 1. šachovnici bílými kameny. V druhém kole proti sobě nastoupili hráči takto: hráč č. 1 týmu zaměstnanců proti hráči č. 3 týmu studentů a hráč č. 3 týmu zaměstnanců proti hráči č. 1 týmu studentů, a to s kameny opačné barvy než v 1. kole. Analogicky: 2. a 4. šachovnice, 5. a 7. šachovnice, 6. a 8. šachovnice. Partie bylo doporučeno (nikoliv povinné) zapisovat. Zápas skončil cca ve 13 hodin.

2. SESTAVY TÝMŮ, PRŮBĚH A VÝSLEDEK ZÁPASU

Tým studentů nastoupil ve složení:

1. Ing. Jan **Novotný**, *student doktorského oboru Aplikovaná matematika*
2. Jan **Dražka**, *student bakalářského oboru Matematické inženýrství*
3. Alice **Havlíčková**, *studentka bakalářského oboru Matematické inženýrství, kapitánka týmu*
4. Bc. Jan **Holešovský**, *student magisterského oboru Matematické inženýrství*

2010 MSC. Primární 97A20, 97A99.

Klíčová slova. Akademický život, neformální mimovzdělávací akce, šachy.

Práce byla podpořena projektem A-Math-Net Síť pro transfer znalostí v aplikované matematice (CZ.1.07/2.4.00/17.0100).

5. David **Vorel**, *student bakalářského oboru Matematické inženýrství*

6. Jan **Horníček**, *student bakalářského oboru Matematické inženýrství*

7. Mgr. Jana **Hoderová**, Ph.D., *Odbor matematické analýzy, posila týmu*

8. Ondřej **Čepl**, *student bakalářského oboru Matematické inženýrství*

Obrázek 1. Doktor Popela zvítězil i přes značné zpoždění, s nímž se dostavil k partii s Janem Dražkou.

Tým zaměstnanců nastoupil ve složení:

1. Mgr. Ing. Eva **Pekárková**, Ph.D., *Oddělení výzkumu, vývoje a vnějších vztahů, posila týmu*

2. RNDr. Pavel **Popela**, Ph.D., *Odbor statistiky a optimalizace*

3. Prof. RNDr. Ladislav **Skula**, DrSc., *Odbor algebry a diskrétní matematiky*

Obrázek 2. Profesoru Skulovi se nepovedlo zahájení první partie, dokázal ji ale otočit ve svůj prospěch.

4. Doc. RNDr. Bohumil **Maroš**, CSc., *Odbor statistiky a optimalizace*

5. Ing. Petr **Kundrát**, Ph.D., *Odbor matematické analýzy*

6. Doc. RNDr. Miroslav **Kureš**, Ph.D., *Odbor algebry a diskrétní matematiky, kapitán týmu*

7. Mgr. Jaroslav **Hrdina**, Ph.D., *Odbor algebry a diskrétní matematiky*

8. Mgr. Petr **Vašík**, Ph.D., *Odbor algebry a diskrétní matematiky*

Myšlenka zorganizovat předvánoční šachové utkání se zrodila na podzim roku 2010 během diskusí mezi autory tohoto článku, které se někdy více či méně vzdalovaly od tématu bakalářské práce první autorky, která měla být hlavním výsledkem jejich spolupráce. Oba automaticky převzali roli organizátorů a kapitánů týmů. Prvním úkolem bylo ovšem týmy sestavit. Pro studenty se to zpočátku zdálo být velkým problémem. Studenti některých ročníků (např. pátého) tvrdili, že tuto hru neovládají a že „Člověče, nezlob se!“ je jim bližší. Bylo to překvapivé, protože jde o studenty matematiky. I tým učitelů se formoval poměrně ztuha, byť se o některých vědělo, že šachy hrají, nechtěli si zřejmě zadat. Dlouho také zůstával otevřený start bývalého ředitele ústavu profesora Ženíška, který jej nakonec musel odvolat. Oba týmy nakonec vyřešily své sestavy přijetím jednoho externího hosta, posily týmu (šlo v obou případech o dámy, jež studenti umístili na 7. šachovnici a zaměstnanci na 1. šachovnici).

Jak se tedy hrálo? Za studentský tým na první šachovnici nastoupil doktorand Jan Novotný, který hraje šachy závodně na velice dobré úrovni a byl asi nejsilnějším a jedním z nejplatnějších členů týmu. Tým zaměstnanců proti němu postavil skvělou Evu Pekárkovou, rovněž organizovanou hráčku, navíc propagátorku a organizátorku této hry na VUT. Vzájemný souboj těchto jedniček skončil remízou. Jednou z nejsledovanějších partií byla partie Alice Havlíčkové s profesorem Skulou. Bílé se brzy podařilo získat figuru a možná předčasně začala považovat partii za rozhodnutou, ale profesor Skula náskok po mikroskopických krůčcích stahoval, stahoval, až nastoupil s protiútokem a nakonec vyhrál matem! Při dramatickém závěru byl u této šachovnice opravdu nezanedbatelný hlouček diváků. Zajímavé momenty se odehrávaly i na dalších šachovnicích. Zápas skončil vítězstvím týmu zaměstnanců v poměru $10\frac{1}{2}:5\frac{1}{2}$ (1. kolo $6\frac{1}{2}:1\frac{1}{2}$, 2. kolo 4:4). Nejúspěšnějšími hráči (se dvěma vítězstvími) byli P. Popela, B. Maroš, P. Kundera a J. Horníček.

3. VYBRANÉ PARTIE

Novotný–Pekárková (zapsal a komentoval Jan Novotný)

1.b2-b4 e7-e6 2.Sc1-b2 Jg8-f6 3.b4-b5 d7-d5 4.e2-e3 c7-c5 5.c2-c4 Jb8-d7 6.d2-d3 Sf8-d6 7.Dd1-b3 O-O 8.Jg1-f3 Vf8-e8 9.Jb1-d2 a7-a6 10.a2-a4 a6xb5 11.a4xb5 Va8xa1+ 12.Sb2xa1 Sd6-c7 13.Sf1-e2 d5xc4 14.Jd2xc4 Jf6-d5 15.O-O f7-f6 16.d3-d4 Kg8-h8 (černou připravované e5 nelze pro 17. Jd6 se získáním materiálu, proto ústup krále z ohrožené diagonály) 17.Vf1-d1 Dd8-e7 18.Se2-f1 b7-b6 (pokus rozehrát střelce, který od počátku partie trpí na původním poli; bílý se již ale připravil k akci v centru, a tak na vývin černého střelce už nedojde; naopak pěšec na b6 se ukáže slabinou) 19.e3-e4 Jd5-f4 20.g2-g3 Jf4-g6 21.d4-d5 e6xd5 22.e4xd5 Sc7-e5 23.Sf1-h3 Se5xa1 (zřejmě kritické postavení; bílý chtěl výměnou na d7 připravit pěšce b6 o posledního obránce; mělo se tak stát ještě před dobráním na a1, aby nebylo možné následující rozvázání přetížených černých figur) (24. Sxd7 Sxd7 25. Vxa1 a černá bude mít potíže krýt b6 a zároveň další hrozby) 24. Vd1xa1 Jd7-e5 25.Sh3xc8 Je5xc4 (nebezpečný napadající kůň je vyměněn a těžkosti černé končí) 26. Sc8-e6 Jc4-d6 (s nabídkou remízy; bílý pokračuje kvůli časové výhodě a nepříznivému stavu utkání; ale nevede si dobře) 27. Va1-e1 De7-a7 28.h2-h4 Da7-a5 29.Ve1-b1 Jg6-f8 30.Se6-h3 Ve8-e4 31.Db3-d3 Ve4-b4 32.Vb1xb4 Da5xb4 33.Dd3-e2 Db4-e4 34.De2xe4 Jd6xe4 35.Jf3-e1 Je4-d6 36.Sh3-f1 Jf8-d7 37.f2-f4 f6-f5 38.Je1-c2 Jd7-f6 39.Jc2-e3 g7-g6 remis $\frac{1}{2}-\frac{1}{2}$ (podruhé není vhodné remízu odmítnout, neboť černá již stojí výrazně lépe, bílí pěšci jsou velmi slabí; kdyby černé nezůstávaly na hodinách dvě minuty proti šesti, zle by bílému zatápěla)

Havlíčková–Skula (zapsala a komentovala Alice Havlíčková)

1.e2-e4 e7-e5 2.Jg1-f3 Jb8-c6 3.Sf1-b5 a7-a6 4.Sb5xc6 d7xc6 5.Jb1-c3 Sf8-d6 6.O-O Jg8-f6 7.d2-d4 Dd8-e7 8.d4xe5 Sd6xe5 9.Sc1-g5 h7-h6 10.Sg5-h4 g7-g5? (tento tah oslabuje krále) 11.Sh4-g3 Sc8-g4 12.Sg3xe5 Sg4xf3 (zde černý ztrácí figuru) 13.Se5xf6 Sf3xd1 14.Sf6xe7 Sd1xc2 15.Va1-c1 Sc2-d3 16.Vf1-d1 Sd3-c4 17.Se7-f6 O-O 18.e4-e5? Sc4-e6 (bílá sice získala materiální výhodu, ale tahem e5 ji opět ztratila; rozehrát střelce bude velký problém) 19.Vd1-d3 b7-b5 20.a2-a3 c6-c5 21.Vc1-d1 Se6-b3 22.Vd1-d2 b5-b4 23.a3xb4 c5xb4 24.Jc3-e4 Sb3-e6 25.Je4-c5? a6-a5 (opět slabý tah, zde již měl černý rozehrát střelce) 26.Jc5xe6 f7xe6 27.Vd3-d7 Vf8-f7 28.Vd7xf7 Kg8xf7 29.Vd2-d7+ Kf7-g6 30.Vd7xc7 a5-a4 31.Vc7-c2 b4-b3 32.Vc2-e2 Va8-c8 33.h2-h3 Vc8-c2 (bílá samozřejmě nemůže měnit věže, černý by si postavil dámu) 34.Ve2-e1 Vc2xb2 35.Sf6-e7 Vb2-a2 (na rozehrání střelce je již pozdě) 36.Ve1-b1 b3-b2 37.Kg1-h2 a4-a3 38.Se7xa3 Va2xa3 39.Vb1xb2 Kg6-f5 (zde černý ztratil veškerý svůj tlak) 40.Vb2-b5 Va3-a2 41.f2-f3 Va2-e2 42.Kh2-g3 h6-h5

43.h3-h4 g5xh4+ 44.Kg3xh4 Ve2xg2 45.Vb5-b4 Kf5xe5 46.Kh4xh5 Vg2-g3 47.Vb4-e4+ Ke5-f5
(zde už bílá rezignovala; buď ztratí pěšce, nebo dostane mat) 48.Ve4-e3 Vg3-h3+, MAT 0-1

Holešovský–Popela (zapsala a komentovala Alice Havlíčková)

1.e2-e4 Jb8-c6 2.Jg1-f3 e7-e5 3.Sf1-c4 Sf8-e7 4.Jb1-c3 d7-d6 5.Sc4xf7+ Ke8xf7 (bílý znemožnil černému rošádu, ale nemá dostatečný útok, a tak je tento tah chybný) 6.Jc3-d5 Jg8-f6 7.Jf3-g5+ Kf7-g8 8.Jd5xe7+ Dd8xe7 9.h2-h3 h7-h6 10.Jg5-f3 Jf6xe4 11.Dd1-e2 Je4-g5 12.d2-d3 Jg5xf3+ 13.De2xf3 Sc8-e6 14.c2-c3 De7-f7 15.Df3-e4 Va8-f8 16.0-0 Se6-d5 17.De4-g4 h6-h5 18.Dg4-g3 h5-h4 19.Dg3-g4 Df7-f5 20.c3-c4 Df5xg4 21.h3xg4 Sd5-e6 22.f2-f3 Jc6-d4 (zde se již bílý musí bránit náporu černých figur, zatímco jeho střelec a věž stojí v základním postavení) 23.Vf1-f2 h4-h3 24.b2-b3 h3-h2+ 25.Kg1-h1 Se6xg4 26.Sc1-b2 Jd4-f5 (a zde je již bílý pod matovým útokem, střelec nejde brát pro Jg3) 27.g2-g3 Jf5xg3+ 28.Kh1-g2 h2-h1D+ 29.Va1xh1 Jg3xh1 30.Vf2-e2 Sg4xf3+ (další chyba bílého, avšak ani bez ní by se už nedokázal ubránit aktivním černým figurám) **bílý se vzdal 0-1**

Poděkování. Děkujeme řediteli ústavu Prof. RNDr. Josefu Šlapalovi, CSc., za jeho podporu zápasu a bývalé studentce Matematického inženýrství Mgr. Ing. Evě Pekárkové, Ph.D., za zapůjčení šachových souprav a hodin.

Alice Havlíčková, Ústav matematiky, Fakulta strojního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Technická 2, 616 69 Brno, Česká republika,
e-mail: alicehavlickova@seznam.cz

Miroslav Kureš, Ústav matematiky, Fakulta strojního inženýrství, Vysoké učení technické v Brně, Technická 2, 616 69 Brno, Česká republika,
e-mail: kures@fme.vutbr.cz